

L'ètica dels taurons

A 'Nedant entre taurons' (Empúries, 2016), el periodista holandès Joris Luyendijk s'endinsa en la City londinenca per esbrinar "Com poden mirar-se al mirall", els banquers. La conclusió, després de 200 entrevistes en profunditat, és que viuen en un sistema amoral basat, sovint, en l'excusa que "els bancs no tenen elecció".

Reportatge d'Àlex Milian

El periodista holandès Joris Luyendijk –expert corresponent de guerra i innovador del periodisme a través d'un blog– va rebre, el 2011 un encàrrec del director del diari *The Guardian*, Alan Rusbridger: escriure un blog sobre el sector financer parlant amb gent de la City londinenca i obrint les opinions als lectors. Quan li ho demanà, Rusbridger "va assenyalar cap a la City i va dir que érem literalment a tocar del lloc que només uns quants anys enrere havia viscut el pànic financer més gran des dels anys 30. S'havien gastat milers de milions per salvar la indústria, però ningú no havia anat a la presó. De fet, uns quants anys després, la City semblava comportar-se cada cop més com si les coses haguessin tornat a la normalitat".

Luyendijk explica com, a poc a poc, aconsegueix sumar entrevistes personals

amb treballadors del sector financer que li permeten dibuixar un gran *collage* i posar a cadascú la seva etiqueta: "Els bancs comercials són unes bèsties molt diferents dels bancs d'inversió. En aquests últims trobem els operadors als seus parquets, els negociadors que fan entrar empreses a la borsa, els que treballen en finances corporatives o en fusions i adquisicions, i també els *estructuradors* que inventen i construeixen productes financers: per exemple, els títols garantits per deute (CDO) sobre els quals vam sentir a parlar tant gràcies al crac".

Fa entrevistes personals, els retrata personalment i col·lectiva; diferencia els que menys tenen a veure amb les bombolles que alimenten els cracs i s'entossudeix a distingir què els fa com els fa. I què va fer que el 2008 possessin en perill tot: "Al-Qaida –constata Luyendijk– va

fracassar completament en el seu intent de fer col·lapsar la vida tal com la coneixem amb els atacs de l'11 de setembre de 2001 al World Trade Center i el Pentàgon, però el sector financer gairebé ho va aconseguir vuit anys després. (...) Pot tornar a passar?"

Des de la primera pàgina, l'autor anticipa que la metàfora sobre el sector financer que tots els seus entrevistats haurien signat com a més encertada és la d'una cabina d'avió buida, sense pilot.

Un çatalents resumeix a Luyendijk el caràcter i punt de vista dels seus clients, la majoria treballadors de la banca i el sector finances: "Els meus clients no són males persones. Són gent que ja no pensen des del punt de vista del bé i del mal. Professionals".

L'autor acusa d'amoralis alguns dels seus entrevistats. Alguns d'ells reconeixen clarament que les regles del joc ho

esquerps, i això converteix la moralitat en un assumpte privat, o més aviat en una de les opcions que pots triar com a ésser humà”.

Aquesta amoralitat la reconeixen també molts banquers penedit, com en Greg Smith, autor de *Why I left Goldman Sachs* [Per què me'n vaig anar de Goldman Sachs]. I també un cinisme de proporcions globals: “Anys enrere, havíem aconsellat Grècia com podia amagar el seu deute a través d’un derivat. Ara que se n’havien de pagar les conseqüències, ensenyàvem als fons d’inversió lliure com treure profit del caos de Grècia; i a l’altra banda de la muralla xinesa, els nostres banquers d’inversió s’esforçaven a guanyar contractes dels Governos europeus per poder aconsellar-los sobre com arreglar tot aquell merder”. Un merder que encara dura.

Luyendijk fa un senzill resum de la paràbola de Smith sobre el merder: “Imagineu-vos (...) que compreu una llauna de tonyina i descobriu que a dins hi ha menjar de gos. Quina sorpresa més desagradable. Que potser l’etiqueta de la llauna no posava tonyina? Et mires el document legal que acompanya la llauna, i resulta que allà diu: ‘També pot contenir menjar de gos’. Els Governos d’Itàlia i Grècia, el fons sobirà d’inversió de Líbia, l’estat nord-americà d’Alabama i ‘un nombre incomptable d’altres fons de dotació i fundacions’... durant els últims anys, tots van descobrir que hi havia menjar de gos a la seva llauna de tonyina *made in Goldman Sachs*”.

Els banquers són dins de la seva bombolla, admet Luyendijk, però la política –algun polític en algun país– hauria pogut adonar-se’n i aturar-ho. El periodista relaciona la inacció a les portes giratòries amb els bancs: “A tot Occident, política i càrrec públic està passant de ser un fre per al poder del món de les finances a un trampolí per entrar en aquest món. I tot això és degut a la –perfectament legal– corrupció? La idea que el sector financer va *comprar* l’apatia dels polítics durant el període anterior al 2008 implica que les altes direccions dels bancs es van adonar del merder

que creaven. Implica que les altes direccions també es van adonar que els polítics se n’adonaven, cosa que va provocar que les primeres compressin el silenci dels segons”.

És en aquest moment quan el lector es pot demanar si aquest nivell de corrupció tan absolutament general i desproporcionat no cau en el clot de les conspiracions increïbles. Luyendijk té una resposta per a tot: “Ja no és corrupció sinó regulació deslleial. En la corrupció, et donen diners per fer una cosa que, si no, no hauries fet. La *regulació deslleial* –concepte encunyat per l’economista i columnista del *Financial Times* Willem Buiter– és més subtil i ja no requereix transferir fons, ja que el polític, acadèmic o regulador ha començat a creure que el món funciona tal com diuen els banquers”.

Siguin els banquers o els polítics o el sistema en el qual tots creuen, la resposta a una de les preguntes inicials de Luyendijk és “sí, això pot tornar a passar”. Perquè no hi ha ningú que ho eviti: “Aquesta impotència política davant les finances mundials és exasperant i fa que et plantegis la pregunta de si la globalització és compatible amb la democràcia nacional. Com podem controlar el sector financer sense un Govern mundial legítim? I si considerem que aquest Govern mundial és inviable o indesitjable, oi

que això implica que les institucions financeres que operen a tot el món amb una mida i un poder que empetiteix els Governos nacionals també són insostenibles? Aquesta és la cabina buida”.

Però el periodista holandès no cau presa del pànic, rebutja el cinisme amb una frase magistral (“Ningú no treu més profit del cinisme sobre política que els polítics cínics”) i ho deixa en mans de la

política: “Donar per perduda la política, però, seria equivocar-nos de mig a mig. Un sistema democràtic és i continua sent la millor oportunitat que tenen els ciutadans normals d’arrabassar el poder a la banca mundial amb mitjans pacífics. També és la millor oportunitat que té el sector mateix de reformar-se abans no sigui massa tard”. ●

són i ells juguen còmodament amb elles. D’altres, simplement, creuen que aquesta amoralitat és inherent a tot el sector: “La amoralitat –explica Luyendijk– garanteix un camp de joc equilibrat, segons els entrevistats. I encara més, van afegir: els bancs no tenen elecció. Això ens portava al segon contraargument que sempre sorgia a les entrevistes. La amoralitat com a principi organitzatiu ens és imposat i forçat per part dels accionistes, que només es fixen exclusivament en els beneficis”. És evident que a la City ningú ha llegit la història de Bartleby, aquell escrivent de Wall Street, i la frase amb la qual desarmava el seu patró: “Preferiria no fer-ho”.

Els professionals que, per caràcter, assumeixen la amoralitat amb més fredor són el que Luyendijk anomena esquerps: “El que jo faig per guanyar-me la vida és legal. Punt. Així pensen els